

L'anuari de l'educació de les Illes Balears en temps de canvis

Per la Direcció de l'Anuari de l'Educació de les Illes Balears

L'*Anuari de l'Educació de les Illes Balears 2015* és el dotzè informe que presentam a la societat de les Illes Balears, una nova edició, però, que suposa començar una nova etapa al nivell de direcció, però també amb un canvi polític i educatiu important dins la comunitat de les Illes Balears. Un canvi de direcció de l'*Anuari*, que serà compartida i col·lectiva com sempre, però; amb els mateixos objectius que ens varen impulsar a tirar endavant un projecte d'aquestes característiques. Tanmateix el més significatiu és, sense cap dubte, el canvi polític de les eleccions del 24 de maig, que ha implicat la derrota del govern del Partit Popular i de la seva política educativa i l'obertura d'un nou període de canvis, encara per concretar i per definir, però que es poden intuir de forma clara.

En qualsevol cas no fem més que continuar el camí que vàrem començar l'any 2004, quan el Grup d'Investigació i Formació Educativa i Social (GIFES) de la Universitat de les Illes Balears va realitzar l'*Anuari de l'Educació de les Illes Balears*, un anuari que es plantejava, d'entrada, dos grans objectius: en primer lloc, contribuir, amb tota la modèstia i el convenciment de què som capaços, a situar l'educació en el centre de la preocupació de la societat de les Illes Balears. A més, i en aquests moments d'una crisi econòmica global i local, l'aposta per l'educació és fonamental per a la construcció d'una economia del coneixement, en què la productivitat i la innovació siguin fonamentals, una situació de crisi econòmica que fa difícil la realitat de l'educació a tots els nivells.

El segon objectiu era i és conseqüència de l'anterior. Només seria possible canviar el paper de l'educació a la nostra societat si fóssim capaços de posar a l'abast de tothom més coneixement sobre el nostre sistema educatiu, més dades sobre l'estat de l'educació, més elements per conèixer i comprendre l'estat de l'educació de les Illes Balears. Pensàvem —de fet, pensam— que només des del coneixement educatiu era —i és— possible començar a transformar la mentalitat, el pensament de la nostra societat, en relació amb l'educació. Un coneixement del sistema educatiu de les Illes Balears que volem que es realitzi des de diverses perspectives teòriques, ideològiques, professionals, polítiques... Si bé no es tracta de deixar de banda la implicació política de l'educació, sí que cal fugir dels dogmatismes o dels estudis excessivament descriptius. En aquest sentit cal rebutjar un fet que s'està estenent, de forma general, dins la nostra societat, l'«opinionitis»: efectivament, podem constatar que actualment són molts els qui volen i pretenen opinar sobre l'educació, sobre els seus problemes, sobre les seves solucions, sobre els punts forts del sistema educatiu... I tot i que és bo que hi hagi la implicació de tothom en relació amb l'educació, també és positiu que si se n'opina, es faci des del coneixement, des de les dades, des de la reflexió, des de la fonamentació... I els problemes de l'educació només es poden resoldre des del coneixement de la realitat, des de la reflexió fonamentada, i no des de la improvisació, els apriorismes, els plantejaments ideològics, etc.

Tot i aquests dos grans objectius, la realitat de l'educació de les Illes Balears ens obliga a afegir-n'hi un altre que per a nosaltres és fonamental: contribuir a millorar la imatge de l'educació; a posar de manifest els punts forts del sistema educatiu; a assenyalar tots els aspectes de l'educació que funcionen en tots els nivells del sistema escolar; a mostrar les experiències innovadores que es duen a terme, etc. Aquest és, també, un altre objectiu al qual consideram que no podem renunciar. Efectivament: quan es parla de l'educació hi ha una tendència a parlar-ne en termes negatius, fins i tot es podria dir que de forma apocalíptica; així, cal assenyalar la tendència a exagerar-ne els aspectes negatius i a amagar-ne els positius. L'educació no és una qüestió que es valoritzi. I això

resulta contraproduent no només per a la imatge que se'n dona, sinó perquè suposa un element negatiu de cara a la moral de la comunitat educativa i de la societat en general en relació amb l'educació.

De tot el que ha succeït a l'educació a les Illes Balears a causa de la política educativa que ha dut a terme el Govern balear, el que crida l'atenció és, sense cap dubte, que l'educació s'ha situat en el debat social. Mai a les Illes Balears la qüestió educativa no havia estat tan present, mai l'educació no havia estat objecte de tant de debat polític, ideològic i social, mai l'educació no havia suscitat la preocupació de pares i agents socials, mai l'educació no havia estat objecte de tant de debat polític al Parlament i altres institucions públiques i privades, mai no s'havia parlat tant de forma real de pacte social i polític per l'educació, des de Menorca, des de les Pitiuses o des de Mallorca. I això cal que sigui valorat de forma positiva, malgrat la conflictivitat educativa, que necessita que sigui abordada pels canals de la negociació de forma contundent i clara. El sistema escolar de les Illes Balears, l'educació pública, els escolars, els pares i les famílies, els docents i la societat en general necessiten que el conflicte passi a ser història i que el diàleg guanyi les solucions adequades. Aquest és el repte i aquesta és la necessitat. I el pacte ha de ser el gran canvi que l'educació necessita a les Illes Balears.

Aquests dotze números de l'Anuari de l'Educació de les Illes Balears demostren que estam en el camí adequat. Evidencien que és possible millorar el coneixement que tenim sobre el sistema educatiu de les Illes Balears i també començar a canviar les actituds de la nostra societat en relació amb els beneficis de l'educació, des de la perspectiva econòmica, social, cultural, tecnològica, política, etc. I tot això malgrat aquesta situació de crisi de l'educació, que ens pot fer retrocedir, de forma significativa, tant en quantitat com en qualitat de l'educació. Els importants i notoris problemes del nostre sistema educatiu, espanyol i de les Illes Balears, es poden agreujar de forma significativa; i tot això malgrat els avanços que hi ha hagut els darrers anys tant en el rendiment educatiu com en l'equitat del sistema escolar. Amb tot, el fracàs escolar i l'abandonament escolar encara són assignatures pendents que amb les mesures actuals difícilment es resoldran.

Aquesta publicació és una iniciativa, tal com s'ha dit, del Grup d'Investigació i Formació Educativa i Social (GIFES) del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la Universitat de les Illes Balears, però es fa extensiva a professors d'altres departaments de la UIB, mestres i professors del sistema escolar no universitari, inspectors d'educació, professionals de l'educació social, etc., perquè hi participin. Aquesta convidada té i ha tingut una bona acceptació i permet que l'Anuari de l'Educació contingui una perspectiva de pluralitat, de diversitat. A més, hem de recalcar que per fer possible aquest Anuari de l'Educació i consolidar-lo vàrem signar un conveni de col·laboració amb la Conselleria d'Educació i la Fundació Guillem Cifre de Colònia que dona els resultats esperats.

En aquest sentit, en el de 2015 hi ha vint-i-quatre treballs, i té l'estructura i els continguts següents: A la «Introducció», i com una forma real i simbòlica de ser coherents amb el que hem defensat des de sempre, publicam el document d'Illes per un Pacte. Es tracta d'un document que és el punt de partida per posar les bases d'un consens educatiu a les Illes Balears.

Al segon apartat, «El sistema educatiu de les Illes Balears», en primer lloc es fa una radiografia sobre el sistema escolar de les Illes Balears en xifres; en segon lloc hi ha una anàlisi sobre la situació de

l'escola pública i concertada a Menorca; en tercer lloc estudiem la situació de l'educació primerenca, de l'educació especial a Eivissa i dels programes de diversificació curricular i del currículum escolar de tecnologia; en quart lloc, i a través de tres treballs, s'analitza la situació de l'educació superior no universitària a les Illes Balears: l'ESADIB, l'Escola Superior de Disseny i el conservatori Superior de Música. I, finalment, s'analitza la realitat del sistema universitari de les Illes Balears.

Al tercer apartat, «Els resultats del sistema escolar de les Illes Balears: estudis i indicadors», es fan diverses anàlisis sobre el rendiment del sistema educatiu de les Illes Balears, a través de dos treballs: la repetició a primària i a secundària i la valoració dels programes d'atenció a la immigració.

Al quart apartat, «L'educació social a les Illes Balears: realitats, espais i institucions», oferim tres treballs: un sobre joves en acció, un sobre programes d'intervenció socioeducativa a l'escola i un tercer sobre el tema de la formació laboral.

Al cinquè apartat, «Recerca i innovació pedagògica a les Illes Balears», fem referència a una tesi doctoral sobre la història de l'Escola de Mallorca de Manacor. Quant a la innovació educativa, hi incloem quatre treballs: un sobre ambients com a filosofia educativa, un altre sobre l'escola infantil de Sant Climent, un altre treball sobre clàssiques amb TIC i finalment un altre sobre educació conscient, com a educació coherent.

Al sisè i darrer apartat, «El monogràfic de l'Anuari de l'Educació», que enguany està dedicat a l'autonomia de centres, tenim tres treballs: un sobre l'autonomia de centres a Catalunya, un sobre l'autonomia de centres a Europa i finalment un tercer treball sobre la posició de directors de centres de les Illes sobre l'autonomia de centres.

A més, hem creat un consell assessor amb professionals de l'educació dels diversos nivells, amb experts i amb membres de la comunitat educativa de Menorca i de les Pitiüses. Un consell que pretén impulsar la participació de la comunitat educativa a l'Anuari i fer més ferma la seva continuïtat en el temps.

Seguim, doncs, amb els mateixos objectius, amb la mateixa il·lusió, amb les mateixes ganes. I sempre, però, amb la finalitat de poder, a través d'aquestes pàgines, contribuir a conèixer i a millorar l'educació de les Illes Balears.

Finalment, a més d'agrair a la Fundació Guillem Cifre de Colonya la col·laboració i la generositat en l'edició d'aquest Anuari de l'Educació de les Illes Balears, volem agrair a tots els col·laboradors i col·laboradores la feina que han fet, la bona disposició i dedicació a l'hora d'elaborar els treballs que hi incloem. Així mateix, volem expressar agraïment a la Conselleria d'Educació del Govern de les Illes Balears pel suport que ha donat a l'Anuari. En qualsevol cas, amb aquest número de l'Anuari demostram la voluntat de continuar fent feina amb una finalitat: fer que l'educació sigui una prioritat de la societat de les Illes Balears, de les administracions educatives i de la societat civil en totes les dimensions i perspectives. Es tracta d'aconseguir una illes Balears més pròsperes econòmicament, més cohesionades socialment i més formades i cultes educativament.